

УДК : 355.02:327
Примљено:
10. 05. 2005.
Прихваћено:
15. 06. 2005.

НАЦИОНАЛНИ ИНТЕРЕС
NATIONAL INTEREST
Година I, vol=1
Бр. 1/2005.
стр. 211-218

ГЕНЕРАЛ КРИСТИЈАН КЕНО

- *Са војног и стиратегијског стаановишта, може ли се рећи да се у Америци заглибили у Ираку и да је све теже да се из њега извуку?*

КЕНО: То улази у општији контекст, интервенцију једне оружане силе која је, под мандатом или без мандата ОУН, у страни земљи. Генерално, оне су дочекиване коректно, као "ослободиоци", али оружани планови могу тек за кратко да зауставе ток ствари. То јест, да насиље сведу на меру којом се може управљати, како би се из тога на крају дошло до преговарачког, политичког решења. А лично искуство које имам показује да је рок који могу да понуде оружане снаге период од неких шест месеци. Ако се после тога заиста ништа не деси, оружане снаге постају окупационе снаге. А англосаксонско присуство у Ираку је сада у тој позицији. Дакле, проблем Ирака је сложен и америчке снаге су суочене са двама акцијама. Једно је чисто терористичка акција, јер су сви исламисти света закључили како је Ирак место америчке рањивости. Дакле, они су стизали из неких земаља како би убијали Американце али се у то меша оно што ја зovem акт чисто ирачког отпора,

* *Генерал Француске армије Кристијан Кено школовао се на чувеној војној академији Сен Сир (Saint Cyr), а потом је завршио Рајну школу 1972. године. До почетка деведесетих година био је на високим штабним дужностима и командним положајима у Француској армији, укључујући и командовање француским падобранским јединицама у Чаду и Либану, почетком осамдесетих.*

Од 1991. до 1995. је најпре генерал-пуковник, потом и генерал Армије. У том периоду је лични шеф штаба Председника Републике, задужен да прати рај на тлу Јужне Славине. У једном тренутку нашао се у Београду, где је С. Милошевићу уручио поруку Ж. Ширака везану за положај једног француског батаљона стационарног у Панчеву. Од 1995. до 2000. обављао је функције генералног директора неколико пословних организација крувне индустрије које већином садају у војне снабдеваче.

*Од 2000. је председавајући врло ушцајног Одбора за студије националне одбране и директор водећег војног месечника, **Национална одбрана**.*

Ово је сажећа верзија разговора вођеног у Паризу, крајем децембра 2004. године

који уопште узев има сунитску базу, пошто су сунити ти који су имали власт од стварања Ирака. И они знају веома добро како у систему који желе да успоставе Американци постоји оно "демократско". Сунити неће имати већину и њу ће чинити шиити ако буде коректних избора.

- *А како сџоји сџвар с џиџањем џриродних ресурса, џо јесџ нафџе, као разлогом уласка Амерџканаџа, џиџа је са сџраџеџиџским џродором на Блиски Исџок? Све очџгледниџе џосџаје уџраво џо, а друџа амерџчка обџашњења су џомало у друџом џлану.*

КЕНО: Истина је да енергетски ресурси играју важну улогу. То је чинилац изван политичких мотива, један од значајнијих фактора, због чињенице да је садашња амерџчка администраџија веома умешана у амерџчке нафтне интересе. То је, такође, везано за чињеницу да је анализа коју су обавили Американци после терористичког напада у септембру 2001, показала како је једна од земаља на чијем се тлу тај напад зачео била и Саудијска Арабија. Но, из економско-политичких разлога било је незамисливо да Сједињене Државе запоседну Саудијску Арабију, као што су то учинили са Авганистаном, који није ни постојао. Дакле, то је плод једне помало индиректне стратегије. Контролисањем ирачких нафтних извора указује се Саудијцима да они немају монопол на нафтне ресурсе и да и они морају да среде своју кућу у односу на исламисте, како би Американци наставили да их подржавају. Јер, нема безбедности и опстанка саудијског режима без амерџчке помоћи.

- *Видео сам анализе Вашеџ часоџиса о револуџији у војним џословима и џешкоћама у Евроџи, Франџуској и друџде, да се џраџи високи рџџам Амерџканаџа у овој обласџи. Амерџканици имају 600 милијарди долара џодишњеџ војноџ буџеџа и мноџо новџа за исџраџивања. Нема месџа оџџџмизму, кад је реч о џом џехнолошком јазу, јер разлика џосџаје све већа. Шџа би се у оквиру НАТО-а на џом џлану реално моџло урадиџи?*

КЕНО: Желим једноставно да кажем да је то за мене лажни проблем. Имате Сједињене Државе које су светска суперсила и које воде политику спречавања сваке друге регионалне, или друге силе да постане такмац, политички, војни и економски у свету. Они увећавају војна средства да неко не би могао да стекне супрематију изнад њих. Проблем Франџуза и Европљана није тај. Европа је регионална сила, њој је потребан одбрамбени и безбедносни апарат који јој омогућује да очува

своју независност. Дакле, европски систем одбране мора свакако да буде савремен. Али, то не треба да буде један хомотетички модел у односу на амерички. Знам да постоји изванредан број индустрија у Европи и у Француској који следе шему по којој уз више одбране, има и више истраживања и развоја. Штавише, то покреће и индустрију. Али, политичке одлуке треба да буду засноване на прилагођавању средстава политици коју ми дефинишемо у Европи. А та политика нема ничег заједничког са политиком америчке супремације. Постоји и аргумент људи који говоре: да, али ако ми себе не поставимо високо, нећемо моћи да сарађујемо са Американцима. То није истина, чак и у садашњем часу, ако с једне стране погледате НАТО и америчке снаге, оне имају потешкоћа да у интерсервису сарађују међусобно, пошто немају исте системе. Неке америчке снаге не могу да сарађују са снагама НАТО-а, зато што нису из истог система. Дакле, процењујем да је ту један лажни проблем. Уколико имамо заједничке стратегијске интересе са Американцима, ми можемо да изврсно сарађујемо преузимајући извесне области или одговорности. Погледајте шта су учинили Енглези са Американцима. Они сарађују у Ираку, чак и ако нису на истој стратегијској равни, али сарађују у једном региону, или у једној зони, за коју преузимају одговорност. То је увек могуће.

Французи одлично сарађују са Американцима у Авганистану у случају специјалних снага. Имате исту ствар са сарадњом на мору између француских и америчких поморских снага у Индијском океану. Постоји изванредан број заједничких норми које омогућују да се комуницира, чак и ако немамо потпуно исте системе. Укратко, мислим да наши интереси нису да "трчимо" за Американцима на технолошком плану. Наравно, ми морамо да искористимо њихово искуство. Постоје системи који могу да буду интегрисана командовања, који су занимљиви. Али, ми не треба да копирамо амерички модел, јер немамо исте амбиције ни исте стратегијске интересе у свету.

- *Управо ми је дружи проблем; јер Американци на челу НАТО-а (технолошки, војно, финансијски) захтевају све време да се буде у ширци, али и да се имају исти стандарди.*

КЕНО: Истина је да је у нашем интересу да имамо стандардне процедуре међу снагама које су доведене до сарадње. То се у овом часу и дешава. Имамо стандардне процедуре у којима су Французи потпуно прилагођени НАТО-у. Но, постоје и

границе. Треба упоредити цену, трајање инвестирања у односу на стратегијски интерес који из тога може да се извуче. И постоје границе које по мом мишљењу не треба прећи.

- *Француска је значајно већа од земље из које долазим, али и ви сте значајно мањи од Американаца. Очигледно је да је француска војна технологија у неким доменима за постојавање, када се пореди са њима. Мислим на ваше сателитне, на извесне области снимања Земље. Реципи ми у којим све областима Французи немају чежа да се стиже у односу на Американце и друге на највишем технолошком нивоу.*

КЕНО: Проблем је у способности да политичка власт очува аутономију одлучивања, на француском и европском нивоу. То јест, да можемо независно да проверавамо шта се дешава на било ком месту на свету, да не зависимо од америчких фотосателита који могу да се манипулишу или тумаче ради сопствених циљева. Значи, ово је најпре потребно стога да се располаже независном информацијом која омогућује да изградите сопствену процену. У тој области недавно смо лансирали један сателит који треба да омогући аутономне процене ситуације. То је веома важно. На исти начин треба да имамо један комуникациони систем који омогућује командовање трупима и комуникације путем сателита. Француски напор у области космоса је важан и има подједнако опитни ефект на европској равни. Желео бих да наведем један пример. Чини ми се да је велика европска стратегијска победа што је лансиран систем *Galileo*, упркос свим противљењима и замкама које су поставили Американци како овај систем не би прорадио. И то не занима само Европљане, пошто су Кинези, који подједнако желе стратегијску аутономију, постали партнери. Улажу 250 милиона долара у програм *Galileo*.

- *Постоји и један домен који, захваљујући екипи генерала Де Гола, остаје до наших дана и који вас чини војно слободним, на свешкој лествици. То је домен атомског наоружања.*

КЕНО: У нуклеарном домену имате прву етапу која циља на стратегијску независност која је садржана у нуклеарном. То је била етапа коју је лансирао генерал Де Гол и његови претходници. То је започето нешто пре њега. И имате другу етапу која обухвата и космички домен, сада можда чак и нешто важнији од нуклеарног домена, како ја видим. Нуклеарна област остаје врло важна јер омогућује аутономију, али то циља

више на односе државе са државом. Такође, нуклеарне бомбе ничему не служе у борби против тероризма.

- *Како француска војна мисао размишља око асиметричних рајдова. Многи говоре да је ово век асиметричних рајдова?*

КЕНО: Треба ипак релативизовати ствари. Тероризам је увек постојао. Сад је постао изузетно актуелан, јер су, по први пут, Сједињене Државе биле значајно погођене. Али тероризам је увек постојао. Сматрам да неће моћи да се у потпуности искорени тероризам. Треба га довести на ниво на коме може да се њим управља. Ако погледамо на ефекте тероризма, он је психолошки врло значајан. Ипак, на техничком и практичном плану, не може да се доведе у питање једна цивилизација, или једна држава. Тероризам сада, у најбољим годинама, односи око 5.000 жртава годишње. То је врло значајан број, али је истовремено у свету било 500.000 мртвих због оружаних етничких сукоба, чега све не. Имате милион мртвих у саобраћајним несрећама. И два милиона мртвих годишње у несрећама на раду. Дакле, не кажем да то није важно, али кажем како ипак треба да се релативизују ствари. А већина у садашњем тероризму, говорим о оном који је највише у медијима, јесте тероризам исламског порекла. Треба обрађивати последице, што Американци и чине, али са мог становишта, треба обрађивати узроке. А истински улог јесте да се избегне да муслимански свет зависи од интегритичког исламизма, или склизне у њега, јер свеукупни муслимански свет то није, што је очито кад читате *Куран*. То значи, да ова претња долази првенствено из сиромаштва муслиманских земаља и света у развоју. И из чињенице да је у многим муслиманским земљама власт концентрисана у рукама олигархија. Да и не помињемо демократију тамо, немате истински дијалог. Улог је најпре у економском развијању средње класе у свакој од муслиманских земаља. А од тренутка кад створите развијену средњу класу, имате и приступ неком облику демократије. Сада нема демократије у муслиманским земљама, пошто нема средње класе. Понављам, улог је, чини ми се, најпре економски, као и помоћ која треба да се пружи, како би се избегло да сиромаштво баца људе у руке радикалних исламиста који су то добро схватили и развили социјалне системе локалне испомоћи који су прилично добро начињени. Постоји изрека једног познаваоца проблема, који је рекао: "Ако се исуши бара, преостали проблем ће бити у томе да више неће бити комараца". Идеја је управо то, а улог врло важан.

У том домену имате један европски улог који је у току, а то је интегрисање Турске у Европску унију. Ја сам иначе присталица, зато што је то пример који ће моћи да покаже муслиманском свету да ми нисмо нека хришћанска тврђава, или нешто попут тога. И да се покаже како има муслиманских земаља који могу да се интегришу у међународну заједницу, поштујући правила међународне заједнице, а при том чувајући своју веру, баш као што су и Пољаци остали хришћани, итд. То је онај истински улог.

- *Желео бих да се врати́мо на француско нуклеарно питање. Ја сматрам да се назиру проблеми који су раније били нејо́знаџи. Постоји право да се пријисне на ду́ме које и даље пријада Француској, али у Евројском усја́ву постоји један члан, који каже: "Унији је даја́ правна персонално́си". Појом постоји и члан који исјиче да је евројско право изнад национално́г права. Шта ће њо даји на крају?*

КЕНО: То је истински проблем, наспрам 25 европских земаља. Питање је донекле преурањено, јер је потребно да се европски идентитет потврди, да буде чвршћи и да успемо да дефинишемо какви су истински европски стратегијски интереси преко којих нећемо прећи. Почев од тренутка кад будемо сачинили ту анализу и када буде европског идентитета и стратегијских интереса, моћи ћемо да се позабавимо нуклеарним проблемом. Он је релативно једноставан, али и релативно сложен. Имате две нуклеарне европске силе. Француску, која је потпуно аутономна и Велику Британију, која је аутономна за одбрану Велике Британије, али која зависи од Сједињених Држава да би се користила другде. Сматрам да оно што ће на крају моћи да буде понуђено јесте усклађеност и француско-енглеска анализа као основа за нуклеарна средства на располагању Европској заједници. На техничком плану то не представља проблеме. Поставља се проблем политичке одлуке. Но и то може да се постави тек када буде једне истинске политичке моћи која одлучује у области спољних послова и одбране на европској разини, што још није случај. По мом мишљењу, то ће захтевати барем још једну генерацију. Елем, ја кажем да проблем није актуелан, обзиром да су јавна мњења супротстављена, као у Немачкој, итд. Али, мислим да ће време учинити своје. И да ту нема хитности, пошто Европа у овом часу никако није под претњом војног освајања, или нуклеарног напада Русије. То не спречава да се о томе промишља и види како ће се касније чинити. Али, имамо времена!

- *Чак и да је ово њихово једне генерације, Француска је она која ће дати поклон чиниоцима Европи?*

КЕНО: То није поклон Европи, пошто је Француска део Европе. И Француска ће постојати и очуваће свој француски идентитет само ако чини део Европе. То дакле није поклон, то је удруживање средстава и могућности које постоје.

- *Имам њихово о Балкану. Пре годину дана боровио сам у вашој бази у Јужној Митровици. Мој први ушисак је да се њамо, ујркос чињеници да у њо месно шешко може да се продре јер у бази постоје бејтонски блокови мейтар и њо висине, јасно осећа страх од тероризма. Видео сам њамо да није реч о шерену који се шрешира пријатељски, ујркос политичким одлукама. Тамо постоји страх од тероризма и зна се да и даље има остатака симпатизера Ал Каиде у Македонији, на Косову, у Босни. Да ли је њо ризик и за Европу?*

КЕНО: Мислим да Балкан има задатак да се интегрише у Европску унију. Но, у томе је проблем једне или две генерације. Зато што је грађански рат у бившој Југославији оставио огромне трагове. Ја не мислим да су политичари који су на власти у овом часу кадри да превазиђу своје трауматизме. Ту ће бити потребна једна или две генерације пре но што се све смири. На Косову се добро види како постоји извешан број људи који желе да Срби оду. А Срби који остају исказују извесну храброст што остају унутра. Политичари који су тренутно избрани на Косову, а ни они у Београду, по мом мишљењу, не поседују спокојност и великодушност да би се уздигли изнад стања ствари. Кад се погледа Босна и Херцеговина у којој је оружје утихнуло од 1995. ни тамо ситуација није задовољавајућа на економском и политичком плану. Ви још увек имате огромну мафију и шверц, тамо је било таквих рана и таквих трауматизама да ће бити потребна једна, ако не и две генерације да се постојеће стање превазиђе.

- *Наша армија, њо свему судећи, мора да се реформише. Тај процес је у њоку, и он је дужорочан.*

КЕНО: Не само Армија, већ и политичка класа. Најпре политичка класа која реформе налаже Армији. Ја вам говорим слободно, пошто сам одлазио у Србију, добро познајем људе. Био сам у тим пословима током читавог рата. Неопходна је, заиста, једна реформа менталитета политичара у Србији, као и свих администрација. То још није остварено и нисам сигуран да су људи који су били актери рата у најбољим позицијама да се-

бе доведу у питање. Ако хоћете, улог је за српске руководиоце једноставан: да прихвате да се трансформишу, да прихвате нормe које су дефинисали Европљани, као што су оне намењене Турској, Румунији, Бугарској. И у том тренутку они имају легитимни приступ Европској унији, зато што територијално чине Европу. Неки могу да расправљају о Турској, али се апсолутно не може расправљати о Србији и Балкану. Или ће они то учинити, или ће остати на маргини.

- *Следећи евројске стандарде будућих армија, која величина и какав профил српске армије би могао бити прихваћен и благодоклоно примљен у будућности?*

КЕНО: Она треба да буде мања, мора да има стриктно војне мисије, а не да у било ком смислу контролише становништво, кад се не би разликовала од паравојних милиција, чак оних које се баве проблематичним пословима. Дакле, у стварности предстоји истинско рашчишћавање.

- *Поменули сте Ваше присуство на нашем јилу јоком райова у Југославији. Може ли да ми кажете нешто што ће ми помоћи да Вас боље представим нашој јавности?*

КЕНО: Ја сам био шеф штаба Председника Републике. У више наврата ишао сам у Србију, ишао сам и у Босну. То није у мојој званичној биографији, али сам се на нивоу Председништва бавио читавом Југославијом.

- *Преговарали сте са Милошевићевим људима?*

КЕНО: Да, срео сам Милошевића, али нисмо преговарали са Милошевићем. Ја сам изложио француско гледиште тадашњем шефу Генералштаба у Београду, зато што смо у то време имали француски батаљон стациониран у Панчеву, у предграђу Београда. То је било у часу када је ситуација постајала затегнутија и ја сам указао да српска армија не би требало да дира у наш батаљон. Шеф Генералштаба ми је дао своју реч и истину је одржао.

*Разговор водио:
Зоран Пејровић-Пироћанац*